

Finansinspektionen
Box 6750
113 85 Stockholm

Finansinspektionen år 2002

Riksrevisionsverket (RRV) har granskat Finansinspektionens (FI) årsredovisning, beslutad 2003-02-21, och underliggande redovisning för räkenskapsåret 2002. Syftet har varit att bedöma om redovisningen är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt granska om ledningens förvaltning står i överensstämmelse med tillämpliga föreskrifter och särskilda regeringsbeslut.

RRV har avgivit revisionsberättelse utan invändning men vill fästa styrelsens uppmärksamhet på nedanstående.

RRV önskar svar senast 2003-05-30 om vilka åtgärder FI vidtagit eller kommer att vidta med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

Försäkring & Fonder

RRV har under årets löpande granskning speciellt valt att granska avdelningen Försäkring & Fonder. RRV har bland annat granskat dokumentationen och handläggningen av ett antal ärenden under 2002.

Två ärenden som gällt livbolags överlåtelse och utläggning av kapitalförvaltning har granskats mer ingående. De båda fallen beskrivs och kommenteras i bilagan. I dessa två fall är RRV tveksam till om FI har tillräckligt underlag för sina slutsatser i externt och internt PM. Förutsättningarna är olika i de båda fallen, men frågeställningen om livförsäkringstagarna har blivit missgynnade är densamma då de inte fått ta del av en köpeskilling i det ena fallet och ersättning i det andra fallet som utgått i samband med att kapitalförvaltningen överlåtits. I Fall 1 tar FI ställning i sitt externa PM och konstaterar att: *FI anser inte att affären missgynnar livförsäkringstagarna.* I Fall 2 har FI vad RRV erfarit inte offentliggjort sina slutsatser utom att möjligen aktuella bolag informerats muntligt. FI skriver som slutsats i ett internt PM att: *Livbolaget har uppgivit att en affärsmässig upphandling skett och att avtalen är konkurrenskraftiga. Det saknas därför grund för FI att påstå att dessa skulle strida mot vinstutdelningsförbudet.*

Enligt FI:s regleringsbrev är ett av målen tillsyn av att ett gott konsumentskydd uppfylls. RRV ifrågasätter om FI i detta avseende i tillräcklig omfattning har utövat sin tillsyn om gott konsumentskydd för livförsäkringstagarna.

Tillsyn av konsumentskydd

En köpare av en verksamhet är normalt beredd att betala ett högre pris för en verksamhet om det i det övertagna objektet finns avtal om framtida intäkter under lång tid. FI har uppmärksammat att detta kan vara en indikation på att det finns grund för att en fördelning av erhållen köpeskilling/ersättning kan vara motiverad. I båda fallen får olika revisorer i uppgift att undersöka saken. De av FI anlidade revisorerna har inte kunnat lämna svar på FI:s frågor om någon del av köpeskillingen/ersättningen bör tillfalla Livbolagen. I Fall 2 finns det uppenbarligen två professorer som har olika uppfattning om livförsäkringstagarna har rätt till skälig andel av ersättning vid överlåtelse av kapitalförvaltningen.

Av dokumentationen framgår det inte att FI gör någon egen kompletterande granskning efter att tagit del av dessa rapporter. Speciellt för denna typ av svåra frågeställningar är det angeläget att granska hur beslut har fattats och vilka underlag som ligger till grund för beslutfattandet. RRV redovisar i bilagan bland annat dessa frågor som kunde ha ställts och information som kunde ha inhämtats om:

- Hur Livbolaget fattat beslut om att ingå förvaltningsavtalet?
- I vilken mån är beslutsunderlaget upprättat hos Livbolaget?
- Hur lång tid har Livbolaget haft till förfogande för att undersöka alternativa förvaltare?

RRV anser att FI borde ha ställt krav på att beslutfattarna i livbolagen, VD och styrelsen, redovisat underlag för sitt beslutsfattande i dessa frågor.

- I det fall dessa underlag visat att fattade beslut gjorts med beaktande av livförsäkringstagarnas intresse skulle denna information vara till god nytta för FI:s eget ställningstagande.
- I det fall FI skulle bedöma att dessa underlag var bristfälliga, kan det kanske finnas skäl att ifrågasätta hur fristående dessa bolag är gentemot sina ägare. Även denna information skulle enligt RRV vara mycket värdefull för FI:s ställningstagande i dessa frågor.

RRV ifrågasätter om FI:s ställningstaganden har gjorts med tillräckliga underlag då det gäller frågan om livförsäkringstagarnas eventuella rätt till skälig andel av köpeskilling/ersättning i samband med att kapitalförvaltningen överlätits. RRV ifrågasätter vidare varför FI som

tillsynsmyndighet inte undersöker och bedömer om Livbolagen har haft möjlighet att fatta självständiga beslut i dessa för försäkringstagarnas viktiga frågor.

Rekommendation

RRV rekommenderar FI att framöver inskaffa relevant beslutsunderlag så att inspektionen på ett tillfredställande sätt kan bedöma om ett gott konsumentskydd uppnås.

Revisionsdirektör Per Redemo har beslutat i detta ärende.
Avdelningsdirektör Ulrika Mårtenson har varit föredragande. Revisionschef Yvonne Palm har deltagit i den slutliga handläggningen.

Per Redemo

Ulrika Mårtenson

Bilaga

FI har undersökt outsourcing av kapitalförvaltningen utifrån flera aspekter. I de båda fallen nedan kommenterar RRV endast frågan om eventuell fördelning av engångsersättningar. RRV har inte namngivit aktuella försäkringsbolag vilket innebär att citaten i dessa avscende har ändrats. Citat har skrivits med kursivstil. RRV inte har någon uppfattning i sakfrågan utan det RRV ifrågasätter är om FI har tillräcklig grund för sina slutsatser att inte livförsäkringstagarna missgynnats.

Fall 1

Livförsäkringsaktiebolaget (Livbolaget) har ingått ett förvaltningsavtal med ett kapitalförvaltningsbolag (Kapitalbolaget) som i likhet med Livbolaget ägs av ett försäkringsbolag (MB). I nära anslutning till att Livbolaget tecknar ett nytt mycket långt förvaltningsavtal (indirekt via MB) med Kapitalbolaget avyttrar MB detta Kapitalbolag till extern köpare. FI har i förväg informerats om affären och ombetts att göra en preliminär bedömning av affären.

FI skriver i sitt PM daterat 2002-01-24 att det är frågan om tre ärenden som är av särskilt intresse.

1. Granskning av överlåtelsen och livförsäkringstagarnas intressen som i formell mening inte är ett tillståndsärende.
2. Ägarprövningen av det utländska bolag som ägare till ett svenskt värdepappersinstitut.
3. Motsvarande tillståndsärende i detta lands motsvarighet till FI.

Av FI:s noteringar framgår att det köpande bolaget undertecknade köpeavtalet först efter att förvaltningsavtalet var undertecknat. Detta är enligt RRV en indikation på att förvaltningsavtalet har betydelse för köpet.

Under rubriken konsumentaspekter sidorna 4 och 5 skriver FI i sitt PM daterat 2002-01-24:

En särskild fråga här är om köpeskillingen skall tillfalla MB eller Livbolaget, dvs. aktieägarrörelsen eller livspararna.

FI gör här följande bedömning. Ostridigt är att Kapitalbolaget är ett bolag som ägs av MB och inte av Livbolaget. Någon grund för att säga att vinsten skulle tillfalla Livbolaget föreligger således inte.

FI har givetvis rätt i att köpeskillingen avseende försäljningen av aktierna tillhör MB. Den relevanta frågeställningen borde vara i vilken mån köpeskillingen påverkats av att Livbolaget ingått ett mycket långt förvaltningsavtal. FI tar inte i sin slutsats hänsyn till att MB samtidigt som MB säljer kapitalförvaltningen medverkar till att Livbolaget ingår ett

mycket långt avtal om kapitalförvaltning med samma bolag. Om FI ska bedöma huruvida konsumentintresset har blivit lidande eller ej borde rimligtvis frågan ställas om i vilken grad köpeskillingen påverkats av att köparen samtidigt får ett mycket långt förvaltningsavtal.

I detta ärende har FI:s utsedde revisor uppdragits att granska affären. Revisorn som FI anlitat skriver. *Frågan har väckts huruvida och i så fall i vilken grad köpeskillingen som köparen erbjudit kommer att påverkas av att Förvaltaren kommer att ha Avtalet med Livbolaget. Denna frågeställning är komplicerad och kan kräva specialistkompetens för att fullt ut bedömas.*

RRV kan inte se att FI gjort någon egen undersökning som skulle ge underlag till bedömning av denna centrala fråga för livförsäkringskollektivet. En utgångspunkt för att undersöka denna frågeställning vore att granska hur Livbolagets styrelse fattat beslut i denna fråga. En granskning och bedömning av Livbolagets styrelses beslutsunderlag är en naturlig utgångspunkt vid bedömningen om livförsäkringstagarna intresse tagits tillvara.

Frågor kunde ha ställts och information inhämtats om:

- Hur Livbolaget fattat beslut om att ingå förvaltningsavtalet?
- Livbolagets beslutsunderlag
- I vilken mån är beslutsunderlaget upprättat hos Livbolaget?
- Har MB "producerat" delar av beslutsunderlaget?
- Vilka andra alternativ har Livbolaget övervägt?
- Har Livbolaget gjort en ekonomisk jämförelse mellan alternativen?
- Hur lång tid har Livbolaget haft till förfogande för att undersöka alternativa förvaltare?
- Har Livbolaget haft någon diskussion med MB om eventuell kompensation för att ingå förvaltningsavtalet?

Fall 2

I detta fall har ett försäkringsbolag (MB) överlåtit rättigheterna att förvalta koncernens tillgångar till ett externt bolag. Underavtal har tecknats med Livförsäkringsbolaget (Livbolaget) för att det endast ska finnas en avtalspart från koncernens sida. MB har inte fördelat den engångsersättning som erhöles i samband med överlåtelsen av rättigheterna att förvalta koncernens tillgångar. Enligt FI:s interna PM utgjorde Livbolagets andel av dessa tillgångar en betydande del vid tidpunkten då avtal ingicks.

FI:s granskning består enligt Internt PM daterat 2002-05-31 av två delar.

1. Den första delen avser förvaltningsavtalet inklusive underliggande avtal.
2. Den andra delen innebär en bedömning av marknadsmässigheten av avtalen.

I samma PM skriver FI i sammanfattningen att:

- *FI har granskat MB:s utläggning av kapitalförvaltningen till externt bolag. FI har funnit att MB uppfyller de krav som FI ställer på att MB fortlöpande ska kunna styra och kontrollera förvaltningen och vid behov vidta korrigerande åtgärder.*
- *FI anser att aktuella avtal är marknadsmässiga.*

I samma PM skriver FI i sin slutsats att:

Livbolaget har uppgivit att en affärsmässig upphandling skett och att avtalen är konkurrenskraftiga. Det saknas därför grund för FI att påstå att dessa skulle strida mot vinstutdelningsförbudet.

FI har vad RRV erfarit inte offentliggjort sina slutsatser utom att möjligen aktuella bolag informerats muntligt. I dessa ärenden har FI:s utsedde revisor uppdragits att granska affären. Revisorn fick bland annat följande uppdrag:

- *Bedöma om avtalskonstruktionerna är förenliga med försäkringsrörelselagens vinstutdelningsförbud för livförsäkring*
- *Verifiera att livförsäkringstagarna blivit kompenserade*
- *Verifiera att livförsäkringstagarna avsagt sig rätten till kapitalförvaltning*

Revisorn anlitar en professor för den juridiska bedömningen. Av den anlitate professors slutsatser framgår att det inte är visat att livförsäkringstagarna blivit kompenserade eller avsagt sig rätten till kapitalförvaltning på sätt att livförsäkringstagarna saknar rätt till en skäligen andel av köpeskilling vid försäljning av kapitalförvaltningen. Försäkringsbolaget har i sin tur anlitat en annan professor som inkommit med en preliminär juridisk bedömning om att det i detta ärende inte

förkommit något som kan aktualisera tillämpningen av vinstutdelningsförbudet. Revisorn lämnar inget svar utan konstaterar att frågan är komplex och svårbedömd.

Revisorn avslutar sin rapport med:

För att kunna göra en kvalificerad bedömning av avgiftsnivåernas marknadsmässighet behövs en mer noggrann genomgång av de nuvarande marknadsnivåerna på kapitalförvaltningstjänster kopplad också till eventuell engångsersättning.

FI har inte heller i detta fall vad RRV kan se själva gjort någon egen undersökning som skulle ge underlag för bedömning av denna centrala fråga för livförsäkringskollektivet. En granskning och bedömning av Livbolagets styrelses beslutsunderlag i likhet med Fall 1 borde vara en naturlig utgångspunkt vid bedömningen om livförsäkringstagarnas intresse tagits tillvara.